

Leyla ŐENEL

**ANAYASALARDA İNSAN HAK VE
ÖZGÜRLÜKLERİNİN TANINMASI
SORUNU**

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR.....	V
ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	XI
KISALTMALAR LİSTESİ	XVII
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM İNSAN HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİNİN TARİHÇESİ VE FELSEFİ AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

1.1. İnsan Haklarının Hukuki Niteliği Olan Yazılı Belgelere Girmesi	9
1.1.1. Babylon Cyrus (Silindir Kitabe/ Kyros – Cyrus – Silindiri)	9
1.1.2. İlkçağda İslam Dinine Ait Anayasal Nitelikli Belgeler.....	11
1.1.2.1. Medine Vesikası.....	13
1.1.2.2. Veda Hutbesi.....	14
1.1.3. Magna Carta Libertatum.....	16
1.1.4. 14. ve 16. Yüzyılları Arasında Görülen Köylü Ayaklanmaları ..	18
1.1.4.1. Flaman Köylü Ayaklanması.....	19
1.1.4.2. İngiliz Köylü Ayaklanmaları	19

1.1.4.3. Alman Köylü Ayaklanmaları.....	20
1.1.5. Temel Hak ve Özgürlüklerin Ortaya Çıkmasında Hristiyanlık Dininde Yapılan Reform Hareketlerinin Etkisi .	22
1.1.5.1. Augsburg Dinsel Barışı	23
1.1.5.2. Nantes Fermanı.....	24
1.1.6. 17. ve 18. Yüzyıllarında Temel Hak ve Özgürlüklerine İlişkin İngiliz Belgeleri	25
1.1.6.1. Haklar Dilekçesi (Petition of Rights)	25
1.1.6.2. Habeas Corpus Act.....	26
1.1.6.3. Haklar Bildirisi (Bill of Rights)	27
1.1.6.4. İhanet Suçu Yargılaması Yasası.....	28
1.1.6.5. Act of Settlement.....	28
1.1.7. Osmanlı Devleti'nde Anayasal Gelişmeler.....	29
1.1.7.1. Adalet Dairesi	30
1.1.7.2. Sened – i İttifak	32
1.1.7.3. Tanzimat Dönemi ve Islahatlar	33
1.1.7.3.1. Gülhane Hatt – ı Hümayunu.....	33
1.1.7.3.2. Islahat Fermanı.....	35
1.2. Siyasi Düşünceler Tarihi Bağlamında İnsan Hak ve Özgürlüklerinin Tarihçesi.....	36
1.2.1. İlkçağda İnsan Hak ve Özgürlükleri Düşüncesi	37
1.2.2. Ortaçağda İnsan Hak ve Özgürlükleri Düşüncesi	42
1.2.3. Rönesans ve Reform Hareketlerinin İnsan Hak ve Özgürlükleri Düşüncesine Etkileri	43
1.2.4. Toplum Sözleşmesi Kuramları İle İktidarın Sınırlanması Düşüncesi ve İnsan Hak ve Özgürlükleri Düşüncesine Yansımaları.....	45
1.2.5. Immanuel Kant'ın Düşünce Sisteminde İnsan Hak ve Özgürlükleri Düşüncesi	51
1.2.6. Doğal Hukuk ve Hak Teorilerine Yönelik İnsan Hak ve Özgürlükleri Düşüncesi Bağlamında Yapılan Eleştiriler	52

1.2.7. Fransız ve Amerikan Devrimlerine Katkısı Olan Düşünürlerinin İnsan Hak ve Özgürlükleri Düşüncesine Etkileri.....	52
1.2.8. Fransız Devrimi Sonrasında Ortaya Çıkan Ütopik Komünizm ve Marksizm İdeolojisi İle İnsan Hak ve Özgürlükleri Düşüncesine Katkıları.....	54
1.2.9. Anarşizm İdeolojisinin İnsan Hak ve Özgürlükleri Düşüncesine Yaklaşımı	59
1.2.10. Liberal Devlet İdeolojisi ve İnsan Hak ve Özgürlükleri Düşüncesine Katkıları.....	60
1.2.11. Faydacılık Akımı ve İnsan Hak ve Özgürlükleri Düşüncesine Etkileri.....	62
1.2.12. Pozitivizm ve İnsan Hak ve Özgürlükleri Düşüncesine Katkıları	63
1.2.13. İkinci Dünya Savaşı'nın İnsan Hak ve Özgürlükleri Düşüncesine Etkileri.....	67
1.2.13.1. İnsan Onuru Düşüncesi Bağlamında İnsan Hak ve Özgürlükleri Düşüncesi.....	69
1.2.13.2. İkinci Dünya Savaşı Sonrası Geliştirilen Modern Doğal Hukuk İle Pozitivizm Anlayışlarının İnsan Hak ve Özgürlükleri Düşüncesine Etkileri.....	71
1.2.13.3. Adalet İlkelerine Dayalı İnsan Hak ve Özgürlükleri Düşüncesi ve Eleştirileri.....	78
1.2.13.4. Adaletsizlik Kavramı ve İnsan Hak ve Özgürlükleri Düşüncesi.....	82
1.2.13.5. İnsan Hak ve Özgürlükleri Düşüncesinin Devletlerin Uygulamalarına Yönelik Eleştirel Yaklaşımlar	83
1.2.13.6. Kültürel Rölativizm ve İnsan Hak ve Özgürlükleri Düşüncesi.....	85
1.3. Hak Teorileri	88
1.3.1. İrade Teorisi.....	88
1.3.2. Menfaat Teorisi.....	89

1.3.3. Karma Teori	90
1.3.4. Analitik Görüş	91
1.3.5. Beyan Teorisi.....	91
1.3.6. Tasarım Teorisi.....	92

İKİNCİ BÖLÜM

İNSAN ONURU İLKESİ ÇERÇEVESİNDE TEMEL HAK VE ÖZGÜRLÜKLER

2.1. İnsan Onuru.....	95
2.2. Uluslararası Sözleşmelerde İnsan Onuru	100
2.3. Karşılaştırmalı Hukukta Anayasa Metinlerinde İnsan Onuru	113
2.3.1. Avrupa Devletlerinin Anayasa Metinlerinde İnsan Onuru Vurgusuna Örnek Düzenlemeler	115
2.3.2. Amerika Kıtasında Yer Alan Devletlerin Anayasa Metinlerindeki İnsan Onuru Vurgusuna Örnek Düzenlemeler.....	125
2.3.3. Afrika Kıtasında Yer Alan Devletlerin Anayasa Metinlerindeki İnsan Onuru Vurgusuna Örnek Düzenlemeler.....	128
2.3.4. Asya Kıtasında Yer Alan Devletlerin Anayasa Metinlerindeki İnsan Onuru Vurgusuna Örnek Düzenlemeler.....	131
2.3.4.1. Türk Cumhuriyetlerinin Anayasa Metinlerinde İnsan Onuru Vurgusuna Örnek Düzenlemeler	136
2.3.4.2. Osmanlı Devleti – Türkiye Cumhuriyeti Anayasa Metinlerinde İnsan Onuru İlkesi	140
2.3.4.2.1. 1876 Kanuni Esasi.....	140
2.3.4.2.2. Teşkilâtı Esasiye Kanunu	141
2.3.4.2.3. T.C. 1961 Anayasası	142
2.3.4.2.3.1. Türk Anayasa Mahkemesinin T.C. 1961 Anayasası'na Göre Norm Denetimi	

Kararlarında İnsan Haysiyeti/Onuru Kavramı	146
2.3.4.2.4. T.C. 1982 Anayasası	156
2.3.4.2.4.1. Türk Anayasa Mahkemesinin T.C. 1982 Anayasası'na Göre Norm Denetimi Kararlarında İnsan Haysiyeti/Onuru Kavramı	167
2.3.4.2.4.2. Türk Anayasa Mahkemesi Bireysel Başvuru Kararlarında İnsan Haysiyeti/Onuru Kavramı	200

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İNSAN HAK VE ÖZGÜRLÜKLERİNİN TANINMASI SORUNU

3.1. İnsan Haklarının Tanımlama Sorunu	206
3.2. İçkin Sınırlar Öğretisi ve Pratik Uyuşum İlkesi.....	211
3.3. Temel Hakların Nesnel Sınırlılığı Teorisi ve Norm Alanı Kavramı	213
3.3.1. Friedrich Müller'in İnsan Hak ve Özgürlüklerinin Nesnel Sınırlılığı ve Norm Alanı Teorisi	215
3.3.2. Helmut Ridder'in İnsan Hak ve Özgürlüklerinin Nesnel Sınırlılığı ve Norm Alanı Teorisi	219
3.4. İnsan Hak ve Özgürlüklerinin Tanınması Sorunu.....	219
3.5. İnsan Hak ve Özgürlüklerinin Yorumlanması	222
3.6. T.C. Anayasası Metninde Tanımlanmayan, Tanınmayan veya Tanınmasında Tartışmalara Neden Olan Bazı Hakların Yorumu...	225
3.6.1. Vicdani Ret Hakkı	226
3.6.2. Kişisel Verilerin Korunması.....	232
3.6.3. Unutulma Hakkı	235
3.6.4. Tıp ve Bilimde Gerçekleşen Gelişmelerin İnsan Onuru İlkesine Etkisi	241

3.6.5. Kürtaj.....	243
3.6.6. Sezaryen İle Doęum Yapma	244
3.6.7. Ötanazi.....	246
SONUÇ	251
KAYNAKÇA	257